

Jordbruksutskottets betänkande

1984/85: 10

om ändring i miljöskyddslagen (1969: 387), m. m. (prop. 1984/85: 10)

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 1984/85: 10 med förslag till lag om ändring i miljöskyddslagen och vattenlagen. Genom ändringen i miljöskyddslagen syftar regeringen bl. a. till att komma till rätta med vissa problem med övergödning av föroreningskänsliga vattenområden. Genom en ny paragraf i miljöskyddslagen införs sålunda möjlighet att föreskriva begränsningar och försiktighetsmått för sådana verksamheter, bl. a. inom lantbruket, som bidrar till övergödningen av sjöar och vattendrag m. m. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i detta hänseende och avstyrker motionsvis framförda avslagsyrkanden (c och m).

Vidare föreslår utskottet ett riksdagsuttalande – med anledning av motionsyrkanden (c och fp) – angående användningen av inkomster från handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgifter i samband med att ett område förklaras som föroreningskänsligt område enligt den nya paragrafen i miljöskyddslagen.

Motionsyrkandena i övrigt avstyrks eller föreslås lämnade utan åtgärd. Yrkandena gäller riksdagsuttalanden om dels ersättning till vissa markägare som berörs av Ringsjöprojektet (m), dels att samarbetet mellan naturvården och lantbruket i hithörande frågor bör fortsätta att få statligt stöd (c).

Utskottet tillstyrker slutligen enhälligt propositionen i de delar som gäller en rationellare gränsdragning mellan miljöskyddslagen och vattenlagen m. m.

Till betänkandet har fogats fyra reservationer.

Propositionen

I proposition 1984/85: 10 har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen att anta

1. förslag till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969: 387),
2. förslag till lag om ändring i vattenlagen (1983: 291).

Lagrådet har avgett yttrande över lagförslagen.

För att komma till rätta med vissa akuta problem med övergödning av föroreningskänsliga vattenområden, bl. a. Ringsjön i Skåne, föreslås i propositionen ändringar i miljöskyddslagen (1969: 387). Förslaget innebär att regeringen skall kunna förklara ett vattenområde och angränsande marker som ett särskilt föroreningskänsligt område. Regeringen och länsstyrelsen

skall ha rätt att ge generella föreskrifter om de skyddsåtgärder, begränsningar av verksamheter och försiktighetsmått i övrigt som behövs för att tillgodose syftet med regeringsförordnandet. Sådana föreskrifter kan t. ex. avse hanteringen av gödsel och avloppsslam inom området.

I syfte att få en bättre samordning mellan miljöskyddslagen och vattenlagen (1983: 291) och undvika onödig dubbelprövning av vissa verksamheter i vatten, bl. a. musselodlingar, föreslås också ändringar i fråga om miljöskyddslagens tillämpningsområde och tillståndsplikten enligt vattenlagen.

I propositionen föreslås också vissa förtydligande ändringar rörande vattenlagens tillämpning på värmeutvinningsföretag.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1985.

Lagförslagen är av följande lydelse:

1 Förslag till

Lag om ändring i miljöskyddslagen (1969: 387)

Häri genom föreskrivs i fråga om miljöskyddslagen (1969: 387)¹
dels att 1, 45 och 48 §§ skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 8 a och 43 a §§, av nedan angivna lydelse,
dels att närmast före 8 § skall införas en ny rubrik med lydelsen "Skydd mot förorening av vissa vattenområden".

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag är tillämplig på

1. utsläppande av avloppsvatten, fast ämne eller gas från mark, byggnad eller anläggning i vattendrag, sjö eller annat vattenområde, *om åtgärden inte utgör vattenföretag enligt vattenlagen (1983:291),*

2. användning av mark, byggnad eller anläggning på sätt som eljest kan medföra förorening av vattendrag, sjö eller annat vattenområde, *om användningen inte utgör vattenföretag enligt vattenlagen (1983:291),*

3. användning av mark, byggnad eller anläggning på sätt som kan medföra störning för omgivningen genom luftförorening, buller, skakning, ljus eller annat sådant, om störningen ej är helt tillfällig.

Lagen är icke tillämplig på sådant utsläppande av avfall som avses i lagen (1971:1154) om förbud mot dumpning av avfall i vatten eller på störning i radiomottagningsapparat. Ej heller är lagen tillämplig i fråga om joniserande strålning eller inverkan av elektrisk ström från elektrisk anläggning, varom särskilda bestämmelser gäller.

Åtgärd eller användning som enligt vad nu sagts omfattas av lagen kallas miljöfarlig verksamhet.

Denna lag är tillämplig på

1. utsläppande av avloppsvatten, fast ämne eller gas från mark, byggnad eller anläggning i vattendrag, sjö eller annat vattenområde,

2. användning av mark, byggnad eller anläggning på sätt som eljest kan medföra förorening av vattendrag, sjö eller annat vattenområde,

8 a §

Om det från allmän synpunkt är särskilt angeläget att skydda ett vattendrag, en sjö eller ett annat vattenområde mot förorening, får regeringen förklara vattenområdet och angränsande marker som ett särskilt föroreningskänsligt område.

För ett sådant område skall regeringen eller, efter regeringens be-

¹ Lagen omtryckt 1981: 420.

² Senaste lydelse 1983: 656.

Nuvarande lydelse

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot förbud som har meddelats med stöd av 8, 23 eller 41 § eller åsidosätter sådana bestämmelser som har meddelats med stöd av 2 § tredje stycket,

2. underlåter att iakttaga föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 10 §,

3. åsidosätter villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av 17 §, 18 § första stycket, 19–21 §, 21 a § andra stycket, 23–25, 27 §, 29 § andra stycket eller 41 §,

4. underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 43 § första stycket eller i ansökan eller annan handling som avges enligt denna lag eller enligt föreskrift som har meddelats med stöd av lagen lämnar vederbörande myndighet oriktiga uppgifter rörande ett förhållande av betydelse för prövning av en fråga om tillstånd eller för tillsynen.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Till ansvar enligt första stycket döms inte, om ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken.

Föreslagen lydelse

myndigande, länsstyrelsen ge närmare föreskrifter om skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått i övrigt för verksamheter inom området. Sådana föreskrifter innebär inte ändring i tidigare meddelade tillståndsbeslut.

Länsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från föreskrifter som har meddelats med stöd av andra stycket.

43 a §

Bestämmelserna i 38–40, 42 och 43 §§ gäller också i fråga om sådan verksamhet som omfattas av föreskrifter enligt 8 a § andra stycket.

45 §³

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot förbud som har meddelats med stöd av 8, 23 eller 41 § eller åsidosätter sådana bestämmelser som har meddelats med stöd av 2 § tredje stycket,

2. underlåter att iakttaga föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 10 §,

3. åsidosätter villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av 8 a § andra stycket, 17 §, 18 § första stycket, 19–21 §, 21 a § andra stycket, 23–25, 27 §, 29 § andra stycket eller 41 §,

4. underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 43 § första stycket eller i ansökan eller annan handling som avges enligt denna lag eller enligt föreskrift som har meddelats med stöd av lagen lämnar vederbörande myndighet oriktiga uppgifter rörande ett förhållande av betydelse för prövning av en fråga om tillstånd eller för tillsynen.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Till ansvar enligt första stycket döms inte, om ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken.

48 §⁴

Beslut enligt denna lag får överklagas genom besvär hos länsstyrelsen, om beslutet har meddelats av miljö- och hälsoskyddsnämnden, och hos regeringen, om beslutet har meddelats av länsstyrelsen, koncessionsnämnden eller statens naturvårdsverk. Dock överklagas beslut om ersättning för

³ Senaste lydelse 1983: 656.

⁴ Senaste lydelse 1983: 296.

Nuvarande lydelse

kostnader enligt 14 § femte stycket andra meningen eller 43 § tredje stycket eller beslut om förbud vid vite enligt 51 § hos kammarrätten genom besvär. Om klagan över beslut i frågor om miljöskyddsavgift finns särskilda bestämmelser i 59–62 §§.

Naturvårdsverket får *föra talan* mot beslut som har meddelats i frågor om tillstånd och i frågor som avses i 40, 41 eller 43 § andra stycket.

Rätt att *föra talan mot* beslut som har meddelats i frågor om tillstånd har också kommuner och sådana lokala arbetstagarorganisationer som organiserar arbetstagare i den verksamhet som avses med beslutet.

Föreslagen lydelse

Naturvårdsverket får *överklaga* beslut som har meddelats i frågor om tillstånd och i frågor som avses i 8 a § *andra eller tredje styckena*, 40, 41 §§ eller 43 § andra stycket.

Rätt att *överklaga* beslut som har meddelats i frågor om tillstånd *och i frågor som avses i 8 a § andra eller tredje styckena* har också kommuner och sådana lokala arbetstagarorganisationer som organiserar arbetstagare i den verksamhet som avses med beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

2 Förslag till**Lag om ändring i vattenlagen (1983: 291)**

Härigenom föreskrivs i fråga om vattenlagen (1983: 291)

dels att 1 kap. 4 §, 2 kap. 4 § och 4 kap. 1 § skall ha nedan angivna lydelse.

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 4 kap. 1 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 kap.
4 §

I denna lag avses med

1. *vattenreglering*: ändring av vattenföringen i ett vattendrag till förmån för annat vattenföretag,

2. *vattenöverledning*: vattenreglering genom överföring av ytvatten från ett vattenområde till ett annat,

3. *vattentäkt*: bortledning av yt- eller grundvatten för vattenförsörjning eller bevattning,

3. *vattentäkt*: bortledning av yt- eller grundvatten för vattenförsörjning, *värmeutvinning* eller bevattning,

4. *markavvattning*: åtgärder enligt 3 § första stycket 4.

5. *avloppsvatten*: spillvatten eller annan flytande orenlighet, vatten som använts för kylning vid driften av en fabrik eller annan inrättning, vatten

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

som avleds för sådan avvattning inom stadsplan eller byggnadsplan som inte sker för en viss eller vissa fastigheters räkning samt vatten som avleds för avvattning av en begravningsplats.

2 kap.

4 §

Den som vill utföra

1. en vattenreglering,
 2. en vattentäkt för allmän vattenförsörjning eller bevattning,
 3. ett markavvattningsföretag,
 4. ett vattenföretag som behövs för allmän väg, allmän farled, allmän hamn eller allmän flottled eller
 5. ett vattenföretag som behövs för att motverka förorening genom avloppsvatten
- har för ändamålet rådighet som anges i 1 §.

2. en vattentäkt för allmän vattenförsörjning, *allmän värmeförsörjning* eller bevattning,

4 kap.

1 §

För vattenföretag krävs tillstånd enligt denna lag. *Tillstånd behövs dock inte, om det endast är fråga om vattentäkt för att förse en viss fastighet med vatten för husbehovsförbrukning. Inte heller behövs tillstånd i fall som avses i 2 § första stycket, 3 eller 4 §.*

För vattenföretag krävs tillstånd enligt denna lag, *om inte annat följer av 1 a §, 2 § första stycket, 3 eller 4 §.*

När det krävs tillstånd till ett vattenföretag får arbeten av större omfattning i anslutning till företaget inte påbörjas innan sådant tillstånd har meddelats.

Den som vill utföra ett vattenföretag har rätt att begära prövning även om tillstånd inte krävs.

I 14 kap. 5 § finns bestämmelser om skyldighet att begära prövning innan en anläggning för bortledning av grundvatten tas ur bruk.

1 a §

Tillstånd krävs inte för

1. vattentäkt för en en- eller tvåfamiljsfastighets eller jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning,
2. utförande av anläggningar för odling av fisk, musslor eller kräftdjur,
3. utförande av anläggningar för utvinning av värme, om åtgärden inte avser vattentäkt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

I fråga om vattentäkter för andra fastigheter än sådana som anges i 4 kap. 1 a § 1 som pågår vid ikraftträdandet samt före ikraftträdandet utförda vattenanläggningar för sådana täkter gäller 4 kap. 1 § första stycket i dess äldre lydelse.

Motioner

I motion 1984/85: 46 av Einar Larsson m. fl. (c) yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens proposition 1984/85: 10 vad gäller ändring av miljöskyddslagen med anledning av övergödning av föroreningskänsliga vattenområden,

2. att riksdagen begär att regeringen anvisar medel från handelsgödselavgiften för att åtgärda näringsläckageproblem vid Ringsjön.

3. att riksdagen uttalar sig för att det samarbete som pågår mellan naturvårdsmyndigheter, lantbruksnämnder och jordbrukets företrädare bör fortsätta och få samhällets stöd.

I motion 1984/85: 47 av Lars Ernestam och Börje Stensson (båda fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i moti-
onen anförts angående särskilda insatser för forskning och rådgivning i de län där 8 a § i lagen om ändring i miljöskyddslagen kommer till användning.

I motion 1984/85: 48 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) yrkas

1. att riksdagen beslutar att avslå förslaget till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969: 387),

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om ersättning till berörda markägare.

Utskottet

Åtgärder mot eutrofiering

Propositionen innebär i denna del att regeringen bemyndigas förklara att ett visst vattenområde, som från allmän synpunkt anses särskilt angeläget att skydda mot föroreningar, skall utgöra "särskilt föroreningskänsligt område" och att regeringen eller, efter bemyndigande, länsstyrelsen skall kunna utfärda allmänna föreskrifter om de skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått i övrigt för verksamheter inom området som behövs för ändamålet. Bestämmelser härom har intagits i en ny paragraf i miljöskyddslagen, 8 a §. Regleringen syftar enligt propositionen främst till att komma till rätta med de på sina håll betydande övergivorna av gödsel inom jordbruket. Föreskrifter enligt 8 a § skall ej innebära ändring i tidigare meddelade tillståndsbeslut. I särskilda fall får länsstyrelsen, enligt förslaget, medge undantag från föreskrifter som har meddelats med stöd av 8 a §.

I motiveringen anför jordbruksministern bl. a. att en rad åtgärder måste sättas in i syfte att komma till rätta med övergödningens problemen på både kort och lång sikt. De lagstiftningsåtgärder som tas upp i propositionen måste således ses som ett led i ett större åtgärdsprogram. Jordbruksministern redovisar i korthet även vissa andra åtgärder som nu anses nödvändiga även om dessa inte kräver något ställningsstagande av riksdagen. Dessa åtgärder berör de areella näringarna, främst jordbruket (prop. s. 10 f.). Bl. a. anförts att rådgivning och tillsyn är viktiga samhällsuppgifter som

bör kunna medverka till att ökad hänsyn tas till miljöskyddet inom jord- och skogsbruket. I första hand är det, enligt jordbruksministern, nödvändigt att miljöskyddet ges en ökad uppmärksamhet i lantbruksnämndernas rådgivning. Det är också nödvändigt att länsstyrelserna inom ramen för den vanliga miljöskyddstillsynen intensifierar sin tillsyn över miljöskyddet inom jord- och skogsbruket. Ett närmare samarbete mellan länsstyrelserna och lantbruksnämnderna bör komma till stånd i dessa frågor.

De föreskrifter som avses komma i fråga vid tillämpningen av den nya paragrafen kan t. ex. avse lagring av stallgödsel, spridning av gödsel på åkermark, doseringen vid sådan spridning, användning av avloppsslam på åkermark samt utsläpp av avloppsvatten från permanentbostäder och fritidshus. Länsstyrelsen bör samråda med lantbruksnämnden vid utarbetande av föreskrifter som rör jordbruket.

Föreskrifterna bör enligt propositionen inte gå längre än som är nödvändigt för att tillgodose syftet med regeringens förordnande. Som tidigare berörts syftar förslagen framför allt till att komma till rätta med de på sina håll betydande övergivorna av gödsel inom jordbruket. Jordbruksministern räknar därför med att det skall vara möjligt att nå betydande förbättringar från miljöskyddssynpunkt utan att produktionsresultatet för den skull påverkas negativt. Minskade gödselgivor kan i stället innebära besparingar av gödslingskostnaderna utan någon negativ inverkan på produktionen. Detta utesluter naturligtvis inte att längre gående föreskrifter kan behövas i vissa fall. De avvägningar som i sådana fall behöver göras får ske med stöd av ML:s allmänna tillåtlighetsregler. Eftersom dessa föreskrifter är betingade av miljöskydds- och hälsoskäl, kan inte de som drabbas av inskränkande föreskrifter hävda någon rätt till ersättning.

Förslaget avses träda i kraft den 1 januari 1985.

I två motioner, nr 46 av Einar Larsson m. fl. (c) och nr 48 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) yrkas avslag på propositionen i vad gäller ändring i miljöskyddslagen. I båda motionerna understryks att eutrofieringen har flera delvis samverkande orsaker och att det ännu ej är helt klarlagt vad som orsakar föroreningarna eller vilka föroreningsskällor som bär den största skulden till övergödningsproblemen. Man framhåller vidare att forskningen på området är omfattande och att viss undersöknings- och försöksverksamhet pågår avseende bl. a. Ringsjön i Skåne. Enligt motionerna ger miljöskyddslagen i sin nuvarande utformning tillräckliga möjligheter att komma till rätta med övergödningsproblemen.

I motion 46 yrkas vidare att medel från den nyligen införda handelsgödselavgiften bör användas till åtgärder mot problemen med växtnäringsläckage vid Ringsjön. Detta ligger i linje med riksdagens uttalande rörande användningen av ifrågakvarande medel. Enligt motionen bör riksdagen dessutom uttala att det samarbete som pågår mellan naturvårdsmyndigheter, lantbruksnämnder och jordbrukets företrädare bör fortsätta och få statligt stöd.

Även i motion 48 förekommer uttalanden med syftning på den avgift på handelsgödsel och bekämpningsmedel som riksdagen beslutat införa. Vidare föreslås (yrkande 2) ett riksdagsuttalande angående ersättning till berörda markägare. Såvitt kan utläsas av motiveringen syftar motionärerna på lantbrukare som berörs av den försöksverksamhet som pågår inom ramen för Ringsjöprojektet. Dessa bör enligt motionen hållas ekonomiskt skadeslösa.

I motion 47 av Börje Stensson och Lars Ernestam (båda fp) föreslås ett riksdagsuttalande att medel från handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgiften bör användas till särskilda insatser för forskning och rådgivning m. m. inom de län där den föreslagna paragrafen kommer till användning.

Utskottet instämmer i vad jordbruksministern anfört om behovet av att vidta åtgärder mot övergödningproblemen på både kort och lång sikt. Som anförts i propositionen har verksamheten inom de areella näringarna ett betydande inflytande på beskaffenheten av mark och vatten. På motsvarande sätt som gäller för annan näringsutövning ankommer det i första hand på dem som bedriver jord- och skogsbruk att själva svara för att miljöskyddshänsyn integreras i jord- och skogsbrukets driftsformer. Utskottet ansluter sig till propositionens uttalanden angående behovet av insatser av skilda slag, bl. a. rådgivning och tillsyn, på förevarande område. Såvitt gäller behovet av lagstiftning kan konstateras att gällande lagar ger vissa möjligheter att kontrollera och ingripa mot verksamheter som förorenar vattenområden. Som i propositionen anförts bör emellertid skapas ytterligare möjligheter i lagstiftningen till ett mera generellt skydd mot förorening av särskilt föroreningskänsliga vattenområden. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag om ändring av miljöskyddslagen i angivet hänseende samt avstyrker i motionerna 46 och 48 framförda avslagsyrkanden.

I samtliga tre följdmotioner förekommer hänvisningar till ett riksdagsuttalande om användningen av medel från den under riksmötet 1983/84 beslutade handelsgödselavgiften m. m. Utskottet vill härvidlag erinra om att regeringen vid nämnda riksmöte i proposition 1983/84: 176 framlade förslag till lagstiftning om avgift på gödselmedel och bekämpningsmedel, i syfte att uppnå en från hälso- och miljösynpunkt nödvändig minskad användning av dessa medel. Förslaget behandlades av skatteutskottet i dess betänkande SkU 1983/84: 47. Vid riksdagsbehandlingen antogs de framlagda lagförslagen, varjämte gjordes ett uttalande om användningen av inkomsterna från berörda avgifter. Enligt detta uttalande skulle de influtna medlen användas till utökade insatser i fråga om forskning, rådgivning och miljöförbättrande åtgärder. Avgifterna borde således i stor utsträckning användas för sådan forskning och rådgivning som kan främja en minskning av behovet av handelsgödsel och bekämpningsmedel i jordbruket. Vidare borde speciellt beaktas arbetsmiljön för dem som hanterar preparaten.

Jordbruksministern har i ett frågesvar den 23 oktober 1984 meddelat att frågan om användningen av influtna avgiftsmedel bereds i regeringskansliet och att ärendet efter slutförd beredning kommer att redovisas för riksdagen. Utskottet har inte funnit anledning att i detta sammanhang peka ut några konkreta projekt som i högre grad än andra verksamheter borde bli föremål för insatser i enlighet med riksdagsbeslutet i fråga. Emellertid kan utskottet instämma med motionärerna så till vida att det ligger väl i linje med ifrågavarande riksdagsbeslut att avgiftsmedlen utnyttjas för forskning, rådgivning och andra åtgärder med anknytning till de områden som kan komma att förklaras som särskilt föroreningskänsliga områden vid tillämpningen av de nya bestämmelserna. Vad utskottet anfört med anledning av motion 46 i motsvarande del (yrkande 2) och motion 47 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I anslutning till yrkande 2 i motion 48 om ersättning till markägare som berörs av Ringsjöprojektet får utskottet framhålla att inskränkningar som betingas av hälso- och miljöskyddsskäl i princip ej medför rätt till ersättning. Som framgår av propositionen kommer ingen ersättningsrätt att föreligga i de fall inskränkande föreskrifter meddelas med stöd av den föreslagna 8 a § ML. Eventuellt uppkommande ersättningsfrågor inom ramen för Ringsjöprojektet får givetvis bedömas med utgångspunkt i den lagstiftning som kan vara tillämplig. Utskottet finner ingen anledning att förorda någon särreglering beträffande de markägare som berörs av nu ifrågavarande projekt. Med det anförda avstyrker utskottet yrkande 2 i motion 48.

Utskottet anser det vidare ej nödvändigt att riksdagen, enligt yrkande 3 i motion 46, särskilt framhåller vikten av ett fortsatt samarbete mellan naturvårdsmyndigheter, lantbruksnämnder och jordbrukets företrädare. De uttalanden som görs i propositionen (s. 11–12) angående hithörande samarbetsfrågor och som av utskottet delvis redovisats ovan är väl ägnade att tillgodose motionens önskemål härvidlag. Nämnda motionsyrkande påkallar därför ingen särskild åtgärd från riksdagens sida. Det kan i sammanhanget tilläggas att eutrofieringen och frågan om alternativa odlingsmetoder m. m. ägnats särskild uppmärksamhet i samband med riksdagens forskningspolitiska beslut (prop. 1983/84: 107, JoU 1983/84: 30).

Samordningen mellan miljöskyddslagen och vattenlagen

Som närmare framgår av propositionen (s. 19 f.) har frågan om en rationellare gränsdragning mellan ML och VL varit aktuell i olika sammanhang. Därvid har bl. a. framförts önskemål om att man bör undvika en onödig dubbelprövning av vissa verksamheter i vatten. I propositionen redovisas utskottets synpunkter på frågan i samband med behandlingen av proposition 1981/82: 130 med förslag till ny vattenlag m. m. (JoU 1982/83: 30) samt miljöskyddsutredningens förslag i betänkandet Ds Jo 1983: 1. Vidare hänvisas till en rapport av styrgruppen för vattenbruk och till vissa

förslag av statens naturvårdsverk angående förprovningen av musselodlingar. De fall som enligt propositionen närmast motiverar en ändring i hithörande lagstiftning är muddrings- och muddertippningsföretag, fisk- och musselodlingar samt vissa anläggningar för utvinning av värme ur yt- och grundvatten.

Den lagtekniska principlösning som föreslås i propositionen innebär att man avskaffar den nuvarande gränsen mellan ML:s och VL:s tillämpningsområden och i stället drar gränsen mellan lagarna såvitt gäller förprovningssplikten. En förprovning som företas enligt endera av de båda lagarna skulle alltså medföra att någon motsvarande förprovning inte skall behöva vidtas enligt den andra lagen. De praktiska och juridiska konsekvenserna härav utvecklas närmare i propositionen (s. 21 f.).

För de verksamheter som berörs av förslaget innebär detta sammanfattningsvis att tillstånd till muddring och muddertippning m.m. inte skall behöva sökas enligt ML om åtgärden prövats i samband med ett vattenföretag enligt VL. Anläggningar för odling av fisk, musslor eller kräftdjur undantas däremot från tillståndsprövning enligt VL och kommer att omfattas av anmälnings- resp. tillståndsplikt enligt ML, beroende på storleken av det aktuella företaget m.m. Anläggningar för utvinning av värme ur vatten prövas enligt VL om företaget innefattar vattentäkt (s.k. öppna system) och i övrigt enligt ML (s.k. slutna system).

Vidare föreslås vissa förtydliganden i VL rörande dess tillämpning på värmeutvinningsföretag och rörande tillståndsplikten för olika typer av vattentäkter m.m. Beträffande den närmare innebörden härav hänvisar utskottet till propositionens allmänna motivering och specialmotivering.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag i de avseenden som här redovisats.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med avslag på motion 1984/85: 46 yrkande 1 och motion 1984/85: 48 yrkande 1 antar förslaget till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969: 387) såvitt avser 8 a §, 43 a §, 45 § och 48 §,
2. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969: 387) i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan under 1 ovan,
3. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i vattenlagen (1983: 291),
4. beträffande *inkomster från handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgiften*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85: 46 yrkande 2 och motion 1984/85: 47 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. beträffande *ersättning till vissa markägare*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 48 yrkande 2.
6. beträffande *samarbete mellan naturvård och jordbruk m. m.*
att riksdagen lämnar motion 1984/85: 46 yrkande 3 utan vidare åtgärd.

Stockholm den 6 november 1984

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Håkan Strömberg (s), Grethe Lundblad (s), Ove Karlsson (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk) och Jan-Eric Virgin (m).

Reservationer

1. Åtgärder mot eutrofiering (mom. 1)

Einar Larsson (c), Hans Wachtmeister (m), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Jens Eriksson (m) och Jan-Eric Virgin (m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "framförda avslagsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del framhålla att frågan om eutrofieringen och dess orsaker under lång tid varit föremål för diskussioner och undersökningar i olika sammanhang. En omfattande forsknings- och försöksverksamhet har initierats bl. a. i lantbruksuniversitetets, naturvårdsverkets och forskningsrådets regi och i samband med det s. k. Ringsjöprojektet. Verksamheten bygger i hög grad på ett förtroendefullt samarbete mellan naturvårdens och lantbrukets myndigheter samt aktiva lantbrukare som berörs av inventerings- och försöksprojekt av olika slag. Det är, som också understrukits i motionerna 46 och 48, angeläget att denna verksamhet får fortsätta och att ökade kunskaper vinnas om det komplicerade samspelet mellan de olika faktorer som var för sig och tillsammans bidrar till övergödningssproblemen. En fortsatt intensiv rådgivning rörande miljöfrågor i jordbruket är också nödvändig. Det i propositionen framlagda lagförslaget innebär enligt utskottets mening att jordbruket utpekas som den huvudsakliga föroreningskällan. Härigenom riskerar man att allvarligt försvåra förutsättningarna för ett fortsatt förtroendefullt samarbete mellan jordbruket och miljöintressena. Härtill kommer att gällande lagstiftning enligt utskottets me-

ning ger tillräckliga möjligheter att ingripa mot föreningar av det slag som propositionen åsyftar. Mot angivna bakgrund avstyrker utskottet propositionen i nu aktuell del samt tillstyrker motionerna 46 och 48 i motsvarande delar.

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 46 yrkande 1 och motion 1984/85: 48 yrkande 1 avslår förslaget till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969: 387) såvitt avser 8 a §, 43 a §, 45 § och 48 §,

2. Inkomster från handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgiften (mom. 4)

Börje Stensson (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Jordbruksministern har" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Den nu föreslagna lagstiftningen ger möjlighet till ingripanden mot jordbruket som kan påverka enskildas ekonomiska intressen och bör därför tillämpas restriktivt. Det är vidare viktigt att jordbrukarna ges möjlighet att genom alternativa metoder bibehålla produktionen. Detta kräver, som anförs i motion 47, särskilda insatser i fråga om forskning och rådgivning i de aktuella områdena. Det bör åligga berörda lantbruksnämnder och länsstyrelser att ta ansvaret för att sådana insatser görs. Av de resurser som finns tillgängliga genom avgiften på handelsgödsel och bekämpningsmedel bör anslås särskilda medel för ändamålet till de berörda länen. Detta bör riksdagen, med bifall till motion 47, som sin mening ge regeringen till känna. Härigenom tillgodoses även yrkande 2 i motion 46.

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *inkomster från handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgiften*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 47 och med anledning av motion 1984/85: 46 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Ersättning till vissa markägare (mom. 5)

Einar Larsson (c), Hans Wachtmeister (m), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Jens Eriksson (m) och Jan-Eric Virgin (m) anser – för den händelse riksdagen avslår reservation 1 ovan – att

dels den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "I anslutning" och slutar med "motion 48" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en grundprincip vid tillämpningen av den föreslagna 8 a § ML bör vara att föreskrifter enligt denna paragraf inte får innebära att

pågående markanvändning avsevärt försvåras. Detta överensstämmer med lagrådets inställning i ersättningsfrågan (prop. s. 76). Om det i undantagsfall skulle bli nödvändigt att utfärda mera långtgående föreskrifter bör ersättning till berörda markägare utgå. Kostnaderna för sådan ersättning kan bestridas av influtna medel från handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgiften. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet sålunda anfört. Härigenom torde syftet med motion 48 yrkande 2 bli tillgodosett.

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *ersättning till vissa markägare*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:48 yrkande 2 godkänner vad utskottet anfört om tillämpningen av 8 a § miljöskyddslagen i förevarande avseende.

4. Samarbete mellan naturvård och jordbruk m. m. (mom. 6)

Einar Larsson (c), Hans Wachtmeister (m), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Jens Eriksson (m) och Jan-Eric Virgin (m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "JoU 1983/84: 30" bort ha följande lydelse:

Som utskottet anfört ovan (reservation 1) är det viktigt att den verksamhet som f. n. pågår i olika sammanhang i anslutning till övergödningproblemen fortsätter och intensifieras. Utskottet föreslår att riksdagen, i enlighet med yrkande 3 i motion 46, i ett uttalande understryker vikten av att det samarbete som pågår mellan naturvårdsmyndigheter, lantbruksnämnder och jordbrukets företrädare fortsätter och får stöd av samhället.

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *samarbete mellan naturvård och jordbruk m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 46 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

